HE 112/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous 4.11.2025

Erityisasiantuntija Ellen Vogt, Hyvil

Yleinen arvio lakiesityksestä

- Perusturvan yksinkertaistaminen ja yleistukilainsäädännöstä säätäminen on erittäin **kannatettavaa ja tärkeää**
- Uudistus on **merkittävä ja tarpeellinen askel** etuusjärjestelmän selkeyttämiseksi
  - Nyt ehdotettu yleistuki on vasta melko pieni ensimmäinen askel
  - Jatkokehittämisessä tarvitaan rohkeutta luopua **vanhoista mm. toimeentulotukiriippuvuutta lisäävistä säännöksistä**
- Lakiesitys on **merkittävästi parantunut lausuntokierroksen jälkeen**
- **Selkeyttä ja ymmärrettävyyttä** lisätty
  - Joiltain osin edelleen vaikeaselkoinen yleistukilain ja työttömyysturvalain riippuvuussuhteen vuoksi
- **Voimaantulon lykkäys on tärkeä muutos onnistuneen** toimeenpanon valmistelun kannalta

HYVIL

Työvoimapalvelulain muutokset (32 a ja 32 b §:t)

32 a § – Aktivointijakso

- Tavoite sinänsä hyvä (kasvokkaiset tapaamiset, nuoriin panostaminen)
- **Kaavamainen ja joustamaton sääntely** → ristiriita TYKE-lain joustavoittamistavoitteen kanssa
  - Kasvokkaisuudesta ei tulisi säätää lain tasolla
- Poikkeussäännös (4 momentti, aktivointi- ja monialaiset suunnitelmat) **selkeyttävät mutta lisäävät ylisääntelyä**
- **Monialaiset prosessit tulisi nähdä omanlaisinaan palveluprosesseina**, joita toteutetaan hyvässä viranomaisyhteisyössä työnhakijan tarpeen mukaan.

32 b § – Tapaamisten sisältö

- Tavoite: selvittää työttömyyden pitkittymisen syitä sinänsä kannatettava
- Ongelmana **epäselvä työvoimaviranomaisen uusi "varmistamisvelvollisuus"**
  - Mitä tarkoittaa "työ- ja toimintakyvyn ja elämänhallintaongelmien selvittämisen varmistaminen"?
  - Miten em. asiat on tosiasiassa tarkoitettu varmistettavaksi ja miten varmistamisen voi todentaa?
  - Voi johtaa **asiakkaiden poisohjaukseen** hyvinvointialueiden sote-palveluihin
- **Tulisi välttää uusia viranomaistehtäviä**, jotka hämärtävät eri viranomaisten järjestämisvastuulla olevien palvelujen alkuperäistä tarkoitusta.

HYVIL

Kuntouttava työtoiminta

- Kuntouttavan työtoiminnan kohderyhmä laajenisi yleistukilain säätämisen johdosta
- Ehdotettujen muutosten vaikutukset arvioitu lopullisessa esityksessä → **parannus laatuun**
- Käytännössä ehdotuksen vaikutukset kuitenkin **kumoutuvat**, jos HE 109/2025 hyväksytään

HYVIL

Lakien yhteisvaikutukset

Erittäin positiivista, että yhteisvaikutuksia on arvioitu

- Heikkoudet:
  - Arvioinnit tehty **vasta lausuntokierrosten jälkeen**
  - Arvioiden **yleisluonteisuus hyvinvointialueiden osalta**
- Pienetkin yksittäiset muutokset voivat yhdessä muodostua **merkittäviksi** hyvinvointialueiden järjestämisvastuun ja kansalaisten palvelutarpeiden osalta

Huoli työttömyysturva seuraamusjärjestelmän kiristämisestä

- TYKE-lakiin lisätty **työttömyysturvan seuraamusjärjestelmän kiristys**, jonka negatiivisia vaikutuksia ei kaikilta osin ole riittävästi huomioitu
- Kiristykset voivat:
  - Lisätä **pitkäaikaistyöttömien palvelutarvetta**
  - Johtaa **toimeentulotuen tarpeen kasvuun**
  - Lisätä **köyhyyttä ja yhteiskunnallisia riskejä**

HYVIL

Yhteenveto

Hyvil tukee ehdotetun uudistuksen peruslinjaa, mutta korostaa:

- Joustavuutta palveluprosesseihin
- Selkeää työnjakoa viranomaisten välillä
- Riittävää yhteisvaikutusten arviointia jo varhaisessa lainsäädännön valmisteluvaiheessa

- Kokonaisuutena tavoitteena oltava **aidosti yksinkertainen, kannustava, kattava ja toimiva perusturva**

HYVIL

Kiitos.

Ellen Vogt
ellen.vogt@hyvil.fi

CC BY ND

www.hyvil.fi